

PONAREJANJE DENARJA

LOVIM GALAKTIČNO ZNANJE!

Denar zadrži svojo vrednost tedaj, ko do njega ni preprosto priti, ko je njegova količina v obtoku omejena in ko je mogoče ločiti ponaredek od originala. Odkar kujejo kovance, tiskajo papirnati denar in izvajajo elektronske prenose denarja, se pojavljajo tudi ponaredki. Če ponaredkov ne bi odkrili, bi povečana količina denarja v obtoku razvrednotila njegovo vrednost, obogateli pa bi samo ponarejevalci.

Vesela SOLA

VEČNA PRIVLAČNOST ZLATA

KJE SE UPORABLJA ZLATO?

Do zlata vsekakor ni preprosto priti, saj lahko ena tona rude vsebuje tudi manj kot pet gramov zlata. Torej toliko, kot je težka vrečka s sladkorjem, ki jo dobimo za čaj ali kavo. Tudi količina v obtoku ni prav velika, najpogostejša ocena je, da je človeštvo v vsej zgodovini izkopal toliko zlata, da bi ga spravili v kocko s stranico 20 metrov. Nekaj zlata se porabi v industriji, zlasti pri izdelavi elektronike, na primer računalnikov in mobilnih telefonov. Dobršen del porabi zlatarska obrt za izdelavo prstanov, verižic in drugega okrasja. Preostalo je naložbeno zlato v obliki zlatih palic ali (tudi v današnjem času) v obliki zlatih kovanec ali cekinov. Tudi Banka Slovenije še vedno kuje evrske zlatnike.

Ponarejevalci denarja morajo najprej zadeti barvo, kar ni najlažja naloga.

PREDNOSTI ZLATA

Obstajajo kovine, ki so še redkejša in še bolj dragocene kot zlato, zakaj je torej prav zlato postalo tako znano kot plačilno sredstvo v mnogih civilizacijah od davnine do danes? Prva prednost je zagotovo lastnost zlata, da težko reagira z drugimi kemijskimi elementi. Železo rjavi, baker pozeleni, srebro potemni, zlato pa svojega leska ne izgublja. Druga prednost je prav barva, odtenek rumene, ki ji rečemo, ne preveč izvirno, zlata barva. Namreč, samo dve kovini v čisti obliki nista sivi, zlato in baker. In kot smo ravnokar izvedeli, rdečkasti baker bo sčasoma dobil zeleno prevleko. Ponarejevalci zlata morajo najprej zadeti barvo, kar ni najlažja naloga.

NORDIJSKO ZLATO

Kovanci za 10, 20 in 50 centov so narejeni iz zlitine, torej mešanice kovin, ki ji rečemo nordijsko zlato. Nordijsko zato, ker so zlitino izumili na Švedskem, zlato pa seveda zaradi njene barve. Kovance sestavlja 89 % bakra, 5 % aluminija, 5 % cinka, 1 % kositra in 0 % zlata. Seveda ne gre za ponaredek, saj tem kovancem nihče ne pripisuje višje vrednosti, kot je število centov, ki je odtisnjeno na

njihovi sprednji strani. Zaradi visoke gostote zlata bi bili zlatniki iste velikosti opazno težji pa tudi mehkejši. Nordijsko zlato se uporablja, ker je zelo trpežno, težko ga je spraskati, čisto zlato pa je tako mehko, da naredimo vanj majhno vdolbino že, če vanj ugriznemo. Zato še danes športniki včasih pozirajo z zlatimi medaljami med zobmi. S tem kažejo, da so dobili pravo zlato in ne ponaredka.

vazred

79

Metode goljufanja

Ker je težko narediti lažno zlato, so v preteklosti goljufo uporabljali tri metode. Pri prvi so manj vredno kovino samo prevlekli z zlatom. Stari zlatniki imajo včasih globoke raze, torej so trgovci preverjali, ali niso v roke dobili ponaredka. Pri drugi metodi so zlatu

primešali drugo kovino, torej je bilo zlato manj čisto. S tem se spremeni gostota, kar je ugotovil že starogrški matematik in fizik Arhimed. Prostornino predmeta nepravilne oblike lahko izmerimo s potopitvijo predmeta v vodo. Maso predmeta stehamo, gostota pa je masa, deljena s prostornino. In gosto-

ta čistega zlata mora biti vedno 19,32 kg/l, skoraj trikrat več od železa. Tretja goljufova metoda je rezanje ali brušenje majhnih delov zlatnika na njegovem robu, s čimer seveda kovanec izgubi majhen del svoje vrednosti, česar pa ne opazimo, če ga ne stehamo.

VEČ TON TEŽKI »KOVANCI« NA OTOKU YAP

Če vam je kdaj pogled ušel proti goram, ste morda pomislili, kako bi obogateli, če bi imel apnenec podobno vrednost kot zlato. Prebivalci otoka Yap na robu Tihega oceana so uporabljali več ton težke kovance iz določene vrste apnenca. Ta denar so uporabljali za doto, sklepanje zavezništev, odkupnino, pa tudi za hrano. Ker so bili tako veliki in težki, jih sploh niso premikali po otoku. Ležali so na izbranih lokacijah in vsi so vedeli, kdo je lastnik.

Leta 1871 je na Yapu doživel brodolom mornar David O'Keefe. Ko je videl, da se da s temi velikimi kovanci kupovati kokosove orehe in jih prodajati v druge države, jih je začel izdelovati v večjem številu. Je torej to ponarejanje denarja? Vsekakor ne v smislu, da so bili njegovi kovanci drugačni od drugih. Pred O'Keefom so domačini kamen dobili na drugih otokih, ga tam obdelali s kamnitim orodjem in domov pripeljali v majhnih lesenih kanujih. Kovanci so bili

Ena od metod goljufov v preteklosti je tudi brušenje in rezanje zlatnikov.

nekaj vredni zato, ker je bilo treba v njihovo izdelavo vložiti veliko truda.

Goljufi se lotijo ponarejanja denarja le takrat, kadar je izdelava ponaredkov bistveno cenejša od vrednosti originala.

O'Keefe je kamne obdeloval z jeklenim orodjem, na Yap pa jih je vozil z ladjami. Vrednost tega denarja je zato hitro padla, saj se je povečalo število plačilnih kamnov v obtoku. Otočani so zato postopoma začeli uporabljati sodobna plačilna sredstva, O'Keefe pa svojega bogastva ni dolgo užival, utonil je med nevihto, ko je zapuščal otok.

Polna denarnica v deželah ob Indijskem oceanu v začetku 19. stol.

PORCELANASTI POLŽI

Apnenec, tudi ta, iz katerega so zgrajene Alpe, proizvajajo živa bitja, na primer diatomeje ali kremenaste alge, školjke in polži. Hišice morskih polžev kavrijev, ki jim pravimo tudi porcelanasti polži, so se uporabljale kot plačilno sredstvo v deželah ob Indijskem oceanu, torej v Afriki in Aziji vse do Kitajske. Kitajska pismenka za denar izvira iz oblike porcelanastega polža. Ker je zapleteno obliko, barvo in lesk kavrijev težko ponarediti, razen z uporabo podobnih polžjih hišic, se je ta denar obdržal presenetljivo dolgo. Še v začetku 20. stoletja je bilo mogoče v delih Afrike s kavriji plačevati davke. Vloga kavrijev v Afriki ima tudi temno plat. S hišicami polžev, ki živijo v vodah okoli idiličnih Maldivov, so trgovci kupovali afriške sužnje in jih z velikim dobičkom prodajali v Severno in Južno Ameriko. Tako kot na Yapu je zaton uporabe kavrijev v Afriki povezan z velikim povečanjem količine denarja v obtoku.

Športniki pozirajo z medaljami med zobmi, s tem pokažejo, da je medalja iz pravega zlata.

OPERACIJA BERNHARD IN PROPAD IMPERIJA

PAPIRNATI DENAR

Prenašanje velikih količin kovancev (ali porcelanastih polžev) je skrajno nerodno, zato je bil prvi papirnati denar uveden kot potrdilo o njihovem lastništvu. Za kovance so izdali papirnato potrdilo, z njim se je lažje potovalo, na koncu poti so potrdilo spet lahko zamenjali za kovance. Na ta način

je bil bankovec lažje prenosljiva oblika zlata, še danes na nekaterih bankovcih, na primer na funtih, ki jih uporabljajo v Veliki Britaniji, piše, da je treba »tistemu, ki prinese ta bankovec, izplačati na zahtevo toliko in toliko funtov«. Ker ponarejevalci lahko samo z enim papirnatim izdelkom poneverijo večjo

količino denarja, imajo bankovci številne zaščitne elemente. Za začetek sploh niso iz običajnega papirja, ki je narejen iz lesa, ampak že več kot stoletje iz obstojnega bombaža. Najsodobnejši bankovci, na primer avstralski, so narejeni iz skoraj neuničljive plastike.

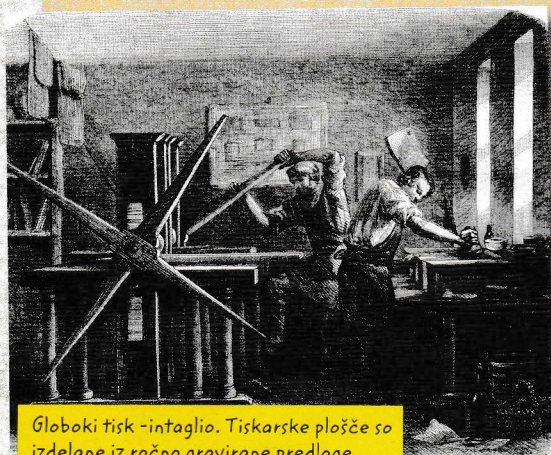
Funti britanskega imperija so bili dolgo svetovna valuta.

OPERACIJA BERNHARD

Funti britanskega imperija so bili dolgo svetovna valuta, torej se je večina omembe vrednih poslov mednarodne trgovine računala v

funtih. Med drugo svetovno vojno, ko se je imperij bojeval v Evropi, Afriki, Aziji in po vseh oceanih, je nacistična Nemčija zasnovala načrt, kako bi s ponarejenimi funti povzročila njegovo razvrednotenje in s tem bankrot Velike Britanije. Načrt se je imenoval operacija Bernhard. Denar so pod prisilo ponarejali zaporniki iz koncentracijskih taborišč, ki so bili izbrani zaradi svojih sposobnosti, torej so bili papirničarji, tiskarji, grafiki, umetniki ali – profesionalni ponarejevalci. Zaporniki so razvozljali sestavo »papirja«, način tiska,

številne drobne podrobnosti v tisku, ki naj bi preprečevale ponarejanje, in posebno številčenje posameznih bankovcev, torej serijsko številko. Končni izdelek je bilo z zelo podrobno analizo mogoče ločiti od originala, vendar tedaj še ni bilo avtomatiziranih naprav za odkrivanje ponaredkov. V trgovini in tudi v večini bank bi torej tak denar običajno sprejeli kot pravega. Vseeno je bilo natiskano količino zaradi vojnih razmer težko spraviti v obtok sovražne države. Prvotni načrt je bil, da bi denar z letali stresli nad Anglijo. Ob koncu vojne so zaboje z ogromnimi količinami bankovcev na hitro pometali v jezero Toplitz v bližini Salzburga, le malo denarja je dejansko šlo v obtok.

Globoki tisk -intaglio. Tiskarske plošče so izdelane iz ročno gravirane predloge.

PROPAD IMPERIJA

Velika Britanija je iz strahu pred ponaredki že med vojno zaustavila tiskanje bankovcev večjih vrednosti, po vojni pa zlagoma začela tiskati nove z bistveno več zaščitnih elementov. Čeprav ponarejeni funti niso imeli večjega vpliva na gospodarstvo, se je z vojno imperij finančno izčrpal, zato se je odpovedal mnogim kolonijam, ki so se osamosvojile. Z zatonom funta je vlogo svetovne valute prevzel ameriški dolar.

razred
7-9

Tiskanje denarja

Tiskarski stroji, s katerimi je natisnjeno besedilo Vesele šole, in tiskalniki, ki jih uporabljamo v pisarnah in gospodinjstvih, niso dovolj dobri za tiskanje denarja. Denar se še vedno tiska z nekoliko zastarelo tehniko globokega tiska *intaglio*. Tiskarske plošče premažejo s črnilom in odtisnejo na papir, pri tem se nekoliko spremeni tudi površina papirja, ki postane hrapava na otip. Prav otip je eden od treh korakov prepoznavanja

ponarejenih bankovcev. Slepi in slabovidni hrapave dele na robovih evro bankovcev prepoznajo enako dobro kot Braillovo pisavo.

Tisk denarja z intaglio tiskarskimi ploščami

razred

7-9

Super dolarji

Tiskarske plošče imajo tudi veliko drobnih detajlov, od katerih je najbolj znan mikrotisk. Nekatere črte na bankovcih moramo pogledati pod povečevalnim steklom, da vidimo, da sploh ne gre za črto, ampak za besedilo z izjemno majhnimi črkami. Predstavljajte si presenečenje, ko so se okoli leta 1990 pojavili ponaredki nove svetovne valute, zlasti bankovci za 100 ameriških dolarjev, ki so bili na otip kot pravi, njihov mikrotisk pa je

bil celo boljši, torej manj razmazan kot pri originalu. Zaradi boljšega tiska se je tega denarja prijelo tudi ime »super dolar«.

In teh ponaredkih je bilo veliko, v posameznih akcijah so policisti odkrili zaloge v vrednosti več milijonov dolarjev. Zanimivo, še vedno ni znano, kdo je oseba ali država, ki je tiskala super dolarje. Ker je ameriški dolar zaradi položaja svetovne valute pogosto ponarejen, je trenutna ocena, da je na vsakih 4000 dolarskih bankovcev eden

nepristen oziroma da je v obtoku za 200 milijonov ponarejenih dolarjev.

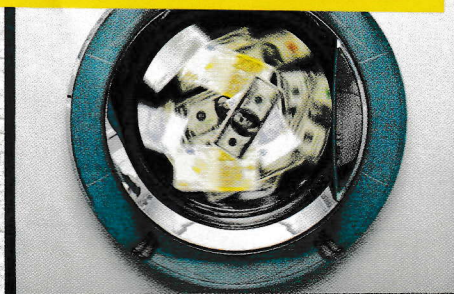
Na otip, pogled, nagib je težko najti vse ponaredke.

Pranje denarja je kaznivo dejanje. Pomeni, da se denar, ki je zaslužen z goljufijami, deviznimi utajami, prodajo drog, znajde na bančnih računih.

NOVE TISKARSKE TEHNIKE

Tako kot so Angleži zaščitili funt, so tudi Združene države Amerike razvile nove tiskarske tehnike z dodatnimi zaščitnimi elementi in začele uporabljati nov stotak leta 2013. Povsod po svetu sumljive bankovce umikajo iz obtoka in uničujejo, vsak posameznik pa je

dolžan poklicati policijo, če obstaja sum o ponaredku. Zavestno vračanje ponaredkov v obtok je namreč povsod kaznivo, za ponarejanje denarja pa so v mnogih državah predvidene zelo dolge zaporne kazni, ponekod celo smrtna kazen.

OTIP, POGLED, NAGIB

Bombažni papir je bolj trpežen od običajnega, prav zato lahko zdrži tudi pranje, če ga pozabimo v žepu hlač. Tako »pranje denarja« je seveda drugačno od tistega, pri katerem se prikriva njegov nepošteni izvor. Hkrati s hrapavo površino, ki je različna na obeh straneh bankovca zaradi obojestranskega tiska, nepristen denar pogosto začutimo med prsti. *Otip* je, kot smo omenili, prvi od treh korakov odkrivanja ponaredkov.

Drugi korak je *pogled*, najlažje proti svetlobi. Vodni žig je podoba, skrita na praznem delu bankovca, ki ni odtis tiskarskih plošč, ampak se vstavi že med izdelavo »papirja«. Proti svetlobi bomo opazili tudi tanek vpleten kovinski trak, na bankovcih večje vrednosti pa se elementi, natisnjeni na sprednji in zadnji strani,

sestavijo v sliko ali številko. Mikrotiska s prostim očesom ne bomo opazili, pa tudi nekatere lastnosti serijske številke na prvi pogled niso opazne. Evro bankovci imajo sestavljeno serijsko številko iz ene ali dveh črk,

ki niso naključne, pa tudi številke na zaporedno natisnjenih bankovcih se ne povečujejo za eno. In seveda, nobena serijska številka evro bankovcev se ne konča z ničlo.

Ko bankovec *nagnemo*, opazimo, da se posamezni elementi premaknejo ali izginejo, na njihovem mestu pa se pojavijo novi. Obstaja tudi črnilo, ki

spremeni barvo, če bankovec gledamo pod drugačnim kotom. Ob vseh zaščitnih elementih skoraj pozabimo, da je na vsakem bankovcu odtisnjena tudi njegova vrednost, simboli držav, znane zgodovinske osebnosti, zemljevidi držav in arhitekturni elementi. Ni čudno, da denar ni samo plačilno sredstvo, ampak ima tudi zbirateljsko vrednost.

JE MOGOČE NA OTIP, POGLED IN NAGIB NAJTI VSE PONAREDEKE?

Ne pozabimo, da je večina ljudi navajena le na eno valuto, zato ni pričakovati, da bi bil vsak sposoben prepoznati ponarejen kitajski juan. Ljudje, ki imajo zaradi svojega dela

veliko opravka z denarjem, na primer blagajničarke v trgovini in v banki, seveda ne bodo vsakega bankovca pretipali, pogledali proti svetlobi in ga nagibali. Na blagajnah so zato v

uporabi majhne elektronske naprave, ki bankovec na hitro pregledajo. Za to pa so potrebni dodatni elementi, natisnjeni z barvo, ki je človeško oko sploh ne zaznava.

vazred

79

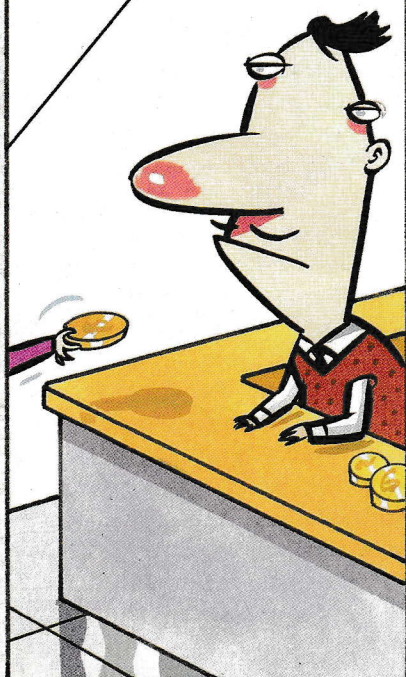
Barve, ki jih ni v mavrici

Belo svetlobo, ki jo oddaja sonce, lahko s stekleno prizmo razlomimo v barve mavrice. Vlogo prizme lahko prevzamejo tudi vodne kapljice, ki včasih po dežju razlomijo sončno svetlobo v velik lok. Barve običajne mavrice si sledijo od notranjega do zunanje- ga dela loka kot vijolična, modra, zelena, rumena, oranžna in rdeča. To so barve, ki jih vidi človeško oko. Dejansko pa je sončna svetloba sestavljena tudi iz drugih barv, ki so za nas nevidne. Tako se na notranji strani mavrice pod vijolično skriva ultravijolična (ultra v latinščini pomeni preko ali na drugi strani), na drugi strani ob rdeči pa infrardeča (infra v latinščini pomeni pod).

Bankovec, osvetljen z UV-lučjo, razkrije skrite podobe.

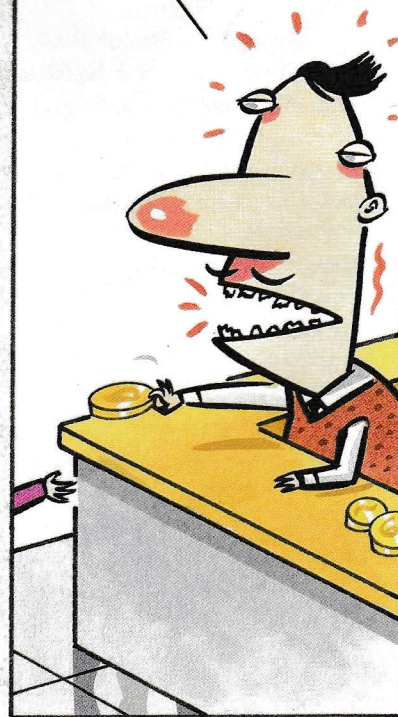
POZDRAVLJENI, PRODALA BI TALE ZLATNIK. LAHKO PREVERITE, ČE JE PRISTEN?

HM ... GRE ZAAAA ...

... OČITEN PONAREDEK ...

vazred

7-9

»Črne« luči

Infrardeče ali »črne« luči so v gospodinjstvih redke, včasih jih uporabljajo za ogrevanje živali v terariju. Infrardeče kamere, ki to svetlobo zaznavajo, pa so ključni del varnostnih kamer, ki zaznavajo topla telesa vsiljivcev v zavetju teme. Bankovci so tiskani s črnim, ki lahko vpija ali odbija infrardečo svetlobo, pod tako »črno« lučjo bodo torej nekateri deli beli ali vsaj svetli, drugi pa črni.

ZAPLETENI ELEMENTI DENARJA

Prednost črnih in barv, ki jih človeško oko ne zaznava, je v tem, da jih preprosto zaznavajo majhni skenerji za bankovce. In če se vam zdijo zaščitni elementi denarja zapleteni,

je to povsem namerno. Tudi ponarejevalce od tega boli glava, rušenje imperijev in povzročanje bankrotov držav je zaradi zaščite denarja zelo, zelo oteženo.

Na počitnice se navadno ne odpravimo s kupom gotovine, s seboj raje vzamemo bančno ali kreditno kartico.

DIGITALNI SVET DENARJA

Papirnati denar se je začel uporabljati zato, da ni treba s seboj nositi težkih kovancev. Vendar so za večje nakupe, recimo avtomobila, stanovanja, podjetja, tudi bankovci preveč nerodni. Večji zneski se običajno plačujejo brez izmenjave kovancev ali bankovcev med kupcem in prodajalcem. Za ta namen danes uporabljamo različne kartice, mobilne telefone oziroma do računa na banki dostopamo z računalnika. Vsi naštetih dostopi do računa so taki, da jih lahko uporabi tudi spreten tat, vendar v tem primeru ne gre za ponarejanje denarja, ampak bolj za krajo identitete. In seveda denarja.

vazred

7-9

Ultravijolična svetloba in fluorescenca

Ultravijolična svetloba je tista, zaradi katere dobimo porjavelo kožo. V gospodinjstvih se morda najde kaka UV-luč, s katero si ženske sušijo lak na nohtih. Pri taki lučki sicer vidimo, kdaj je prižgana, saj del svetlobe oddaja tudi v nam vidni vijolični barvi mavrice. Kako pa naj vidimo ultravijolično barvo? Ne moremo. Lahko pa vidimo

fluorescirajočo svetlobo. Fluorescenca je pojav, pri katerem neko snov osvetlimo z določeno svetlobo, recimo z ultravijolično, in ta bo snov osvetlila v nam vidnih barvah mavrice. Ko torej bankovec pogledamo proti soncu, bomo videli podobe. Ko pa bankovec osvetlimo z UV-lučjo, se bodo na lepem pokazale dodatne podobe, pa tudi posamezna fluorescentno obarvana drobna vlakna v bombažnem papirju.

PREVIDNOST
NE BO ODVEŽ!

Poleg barv, ki jih vidi človeško oko, sončna svetloba skriva še druge barve.

VIRTUALNI DENAR

razred
7-9

Bitcoin

Seveda pa je tudi v digitalnem svetu mogoče mimo vseh pravil ustvariti dodaten denar, torej ga ponarediti. Bitcoin je virtualna valuta, torej ne obstaja v oprijemljivi obliki kovanca ali bankovca. Samo kot zanimivost, Finančna uprava Republike Slovenije ga kljub virtualnosti šteje kot sredstvo za gotovinsko poslovanje. Število bitcoinov v obtoku raste, kar je podobno tiskanju denarja. Rast se upočasnjuje, okoli leta 2140 se bo število bitcoinov ustavilo pri 21 milijonih. S tem se zagotavlja, da jih ni preveč, s čimer bi izgubili vrednost.

Virtualni denar in njegov prenos med prodajalci in kupci je zavarovan pred zlorabami in ponarejanji

z gesli in kriptografijo, torej s šifriranjem informacij. Kljub temu je bila leta 2010 opažena napaka pri izvedbi prenosa denarja. Tako je nekdo ustvaril iz nič več kot 184 milijard

bitcoinov in jih poslal na dva računa. Šlo je torej za neverjetno veliko ponarejanje, saj je bilo ustvarjeno skoraj 1000-krat več denarja, kot ga bo v tej valuti kdaj obstajalo.

Virtualna valuta Bitcoin

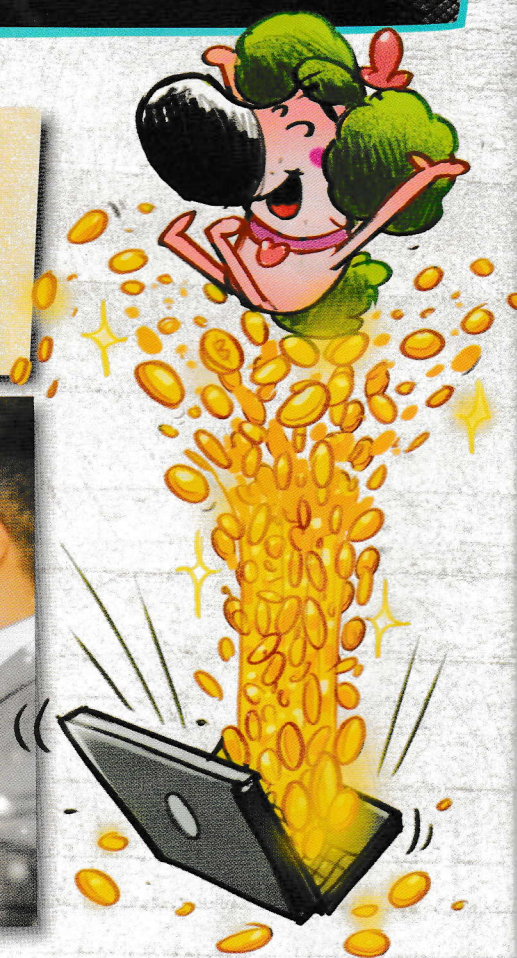
ZAŠČITE VIRTUALNEGA DENARJA

Verjetno se je tudi oseba, ki je izvedla to največje ponarejanje v zgodovini denarja, zavedala, da bo takoj opažena. Seveda je bil ta denar že v nekaj urah izbrisan, protokol za prenos denarja med računi pa

popravljen. Tako kot pri zaščitnih elementih bankovcev se tudi v digitalni dobi stalno uvaja nove zaščite, ki zagotavljajo korak prednosti pred ponarejanjem, s čimer se ohranja zaupanje v vrednost denarja.

Za večje nakupe so bankovci preveč nerodni, za ta namen so boljše kartice, mobilni telefoni ali spletna banka.

NAGRADNA IGRA:

Prvi denar

Kako dobro poznaš zgodovino denarja? Odgovori na spodnje vprašanje in sodeluj v žrebanju. Trem izžrebancem Abanka podarja praktične nagrade presenečenja.

ALI SO PREJ NASTALI BANKOVCI ALI KOVANC?

- a. bankovci
- b. kovanci
- c. oboji naenkrat

Namig: za pomoč pri odgovoru lahko pobrskaš na spletni strani www.abanka.si/akes-junior.

Odgovore sprejemamo do **7. oktobra 2017** na vesela.sola@mkz.si ali na naslovu Uredništvo Vesele šole, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, s pripisom **Prvi denar**. Več o pravilih nagradne igre in pogojih sodelovanja na www.veselasola.net/za-mulce/nagradne-igre.

Lahko že skrbim zanj.

Akeš junior iz Abanke, bančni račun s pravo bančno kartico za šolarje.

Več si preberi na:
www.abanka.si/akes-junior.

AKEŠ
ABANKA

junior

ALL SHAPES OF MONEY

Do you already receive pocket money? Do you save little coins in your piggy bank? Most piggy banks are designed in the shape of small piggies, and often so that the only way to get the money out is by breaking them. Perhaps you already have your own bank account where your parents deposit pocket money electronically for you? On-line banking and mobile banking are spreading widely, and transferring money is becoming faster and more efficient.

Which is the main metal used when making coins?

COPPER

ALUMINIUM

ZINK

GOLD

SOLUTION:
COPPER

VOCABULARY

žepnina – pocket money

kovanec – a coin

šparovec – a piggy bank

bančni račun – a bank account

spletna/mobilna banka – on-line/mobile banking

zlato – gold

valuta – a currency

funt – a pound

vodni žig – a watermark

ponarejen denar – counterfeit money

bankovec – a banknote

There are more than 100 different currencies in the world. The best known are the dollar, euro and the pound. They differ according to their values, shape, size and colour. Euros have been in use in Slovenia since 1 January 2007, and before that the Slovenian tolar was used. A picture of France Prešeren, Slovenia's greatest poet, was printed on the 1,000 tolar banknote, which was worth around 5 euros. On the banknotes of the euro we find architectural motifs, while on the banknotes of the South African rand we find motifs of various animals, such as an elephant, a lion, a leopard and a rhino. Banknotes are very durable as they are made from cotton paper, and they also contain a watermark which helps us identify counterfeit money.

Which of the following currencies is the Slovenian tolar?

SOLUTION:
B

PIONIRSKI DOM

Jaz sem že vpisana.
Kaj pa ti?

ALLE GESTALTEN DES GELDES

Bekommst du schon Taschengeld? Wirfst du deine Münzen in ein Sparschwein? Wie schon der Name sagt, sind Sparschweine am häufigsten schweinförmig und so gebaut, dass man zum Geld kommt, nur wenn man sie zerschlägt. Oder hast du vielleicht schon dein eigenes Bankkonto, auf das deine Eltern dein Taschengeld elektronisch überweisen? Durch weit verbreitete Online- und Mobile Banken wird Geldtransfer schneller und wirksamer.

Welches Metall ist der Hauptbestandteil der Münzen?

DAS KUPFER

DAS ALUMINIUM

DAS ZINK

DAS GOLD

LÖSUNG:
DAS KUPFER

WORTSCHATZ

žepnina – das Taschengeld
kovanec – die Münze
šparovec – das Sparschwein
bančni račun – das Bankkonto

spletna/mobilna banka – die Online/Mobile Bank
zlato – das Gold
valuta – die Währung
funt – das Pfund

vodni žig – das Wasserzeichen
ponarejen denar – das Falschgeld
bankovec – der Geldschein

In der Welt gibt es mehr als 100 Währungen. Die bekanntesten sind der Dollar, der Euro und das Pfund. Sie unterscheiden sich in Wert, Form, Größe und Farbe. In Slowenien verwendet man den Euro seit dem 1. Januar 2007, davor wurde der Tolar benutzt. Auf dem 1000-Tolar-Geldschein (das ungefähre Wert von heutigen 5 €) wurde unser größter Dichter – France Prešeren – abgebildet. Auf den Euroscheinen sind architektonische Motive dargestellt, auf dem südafrikanischen Rand findet man verschiedene Tiere, z. B. den Elefanten, den Löwen, den Leopard und das Nashorn. Die Scheine sind aus dem Baumwollpapier gemacht, daher sind sie sehr beständig. Sie sind mit dem Wasserzeichen ausgestattet, was beim Entdecken des Falschgeldes hilfreich ist.

Welche der folgenden Währungen ist der slowenische Tolar?

LÖSUNG:
D

**KULTURNO - UMETNIŠKI PROGRAMI
TUJI JEZIKI IN KULTURE**

WWW.PIONIRSKI-DOM.SI

PIONIRSKI DOM

OGLASNO SPOROČILO

razred

4-6

1. KAJ JE BITCOIN?

- a. virtualna valuta
- b. evrski kovanec
- c. bančna kartica

2. PRAVILNO POVEŽI!

- Baker
- Zelena
- Železo
- Rjava

3. PREČRTAJ VSILJIVCA!

- Afrika
- Azija
- Evropa
- Maldivi

1. ZAŠČITNE ELEMENTE NA BANKOVCIH NAJLAŽJE PREPOZNA MO ...

- a. če pogledamo bankovec proti svetlobi
- b. na otip
- c. z elektronsko napravo

razred

7-9

5. KAJ JE MIKROTISK?

- a. tiskarska plošča
- b. tisk besedila z izjemno majhnimi črkami
- c. vodni žig

PIL Vprašanja na veselošolskem tekmovanju 2017/2018 bodo tudi iz člankov v Pilu. Da boš članek lažje našel, je označen z logotipom Vesele šole.

2. PREČRTAJ VSILJIVCA!

- bankovec
- tiskarska plošča
- kovanec
- črnilo

6. DRŽI ALI NE DRŽI

V kovancih iz nordijskega zlata je 1 % zlata.

DRŽI NE DRŽI

4. NORDIJSKO ZLATO JE MEŠANICA KOVIN ZA ...

- a. nakit
- b. kovance
- c. medalje

3. PRAVILNO POVEŽI!

- David O'Keffe
- Polži kavriji
- Indijski ocean
- kokos

ŠOLSKO TEKMOVANJE BO MARCA, DRŽAVNO PA APRILA.

5. DRŽI NE DRŽI?

Nobena serijska številka evro bankovcev se ne konča z ničlo.

DRŽI NE DRŽI

4. DRŽI ALI NE DRŽI?

Nacistična Nemčija je s ponarejanjem funta dvigovala njegovo vrednost.

DRŽI NE DRŽI

Izpolni preizkus in ga pošlji na naslov: Vesela šola, Mladinska knjiga Založba, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, s pripisom Septembrska VŠ.

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od staršev oziroma skrbnikov, ki s podpisom dovoljuje, da jih posreduješ in sodeluješ v nagradni igri. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo **2. oktobra 2017** izžrebali nekaj srečnežev, ki jih čakajo nagrade. Imena nagrajencev bodo v tednu dni po žrebanju objavljena na www.veselasola.net, kjer so objavljena tudi pravila nagradnih iger.

SEPTEMBRSKO TEMO O DENARJU SMO PRIPRAVILE:

dr. Andrej Razpet; Pionirski dom (angleški in nemški del); Matej de Cecco (Šnofi); Adriano Janežič (strip); Manca Švara (oblikovanje); Vera Jakopič (lektoriranje); Rebeka Tomšič (urednica). Slikovno gradivo, kjer ni posebej navedeno: Shutterstock, arhiv MKZ, Wikipedija.

Pri izpeljavi celotne zasnove letošnje Vesele šole nam pomagajo Abanka, Pošta Slovenije in Telekom Slovenije.

Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 48, št. 1 (september 2017).